

ACTNOW Bilgi Broşürü 1

Otizm Nedir?

Otizm, bir grup gelişimsel ve davranışsal özellikleri olan bir sendromdur. Otizmin temel özellikleri arasında fonksiyonları yerine getirmekte kullanılan üç temel alanda bozuklukların yaşanması yer alır;

1. sosyal etkileşim,
2. iletişim,
3. kısıtlı, tekrarlayıcı ve kalıplaşmış davranış biçimleri, ilgi alanları ve aktiviteler.

Otizm kişiyi hayatı boyunca etkiler.

Otizm çocukları nasıl etkiler?

---

1. Sosyal etkileşim

Otizmin temel özelliklerinden bir tanesi anormal olan kişilerarası ilişkilerdir. Otistik olan çocukların çoğu insanların isteklerine karşılık verme becerilerinde veya onlara duyulan ilgide azalma, soğuk görünme ve başkalarının durumlarını anlayabilme becerisinde kısıtlılık veya bozukluk yaşama gibi belirtiler gösterirler. Otistik olan çocuklar çoğu zaman yüz ifadelerinde çok az bir değişiklik gösterirler, anormal olan göz temasları vardır ve güle güle dercesine el sallamak gibi ve pat-a-cake oyunları oynamak gibi sosyal taklitçiliği gerektiren hareketleri yapmazlar. Yaşlarına uygun olarak empati duygusunu veya başkalarının da duyguları olduğunu anlama kabiliyetini nadiren kazanırlar. Otistik olan çocuklar bazı sosyal becerileri kazansalar bile, bu beceriler genelde kısıtlıdır veya anormaldir. Arkadaş edinme kabiliyetleri eksiktir veya çarpıktır ve başka çocuklar çoğu zaman karşılıklı oynayamazlar.

2. İletişim

Otistik çocuklar çoğu zaman çok geç ve olağan dışı bir şekilde konuşur. Otistik olan çocukların yaklaşık %50'si er geç kullanışlı dil becerileri kazanır. Otistik çocuklar ayrıca el kol hareketlerini kullanmakta da bozukluk göstermektedirler.

Dil becerileri gelişen çocuklarda, sesin tonu, perdesi ve modülasyonu çoğu zaman gariptir ve ses kalite bağlamında mekanik veya ruhsuz olabilir. Bazı çocuklar fısıldayarak veya çok sesli konuşurken bazıları da olağandışı bir aksanla konuşurlar. Ekolali, henüz söylenmiş bir şeyin anında tekrarlanması veya deyimlerin geç tekrarlanması sık görülür. Bazı çocuklar reklam müziklerini veya video filmlerinden uzun diyalogları, bazen günler sonra, hiç bir sebep olmaksızın tekrarlar. Konuşma dilini anlama yetenekleri çoğu zaman dar yorumludur ve "işçi ağırdan alıyorsun" gibi mecazi anlam taşıyan deyimleri anlayamazlar.

Otistik olan çocukların bazıları geniş bir kelime dağarcığı ve anlamlı konuşma becerileri kazanır, ancak, onlar bile dilin pragmatik veya sosyal kullanımını anlamakta sorun yaşarlar. Sohbet başlatma ve sohbetin "akışını" sağlama konusunda kabiliyet bozukluğu yaşarlar.

3. Adete Dayalı ve Kalıplaşmış İlgil Alanları veya Davranışlar

Adetlere ve dürtüye dayalı davranışlara sık rastlanır, örneğin oyuncakları sıraya dizmek ve günlük aktiviteler için katı rutinler benimsemek gibi. Rutine veya ortama yapılacak olan değişikliklere karşı çoğu zaman direnç gösterilir ve okula yeni bir güzergah kullanılırsa, ev içindeki eşyaların yerleri değiştirilirse veya çocuğun yeni kıyafetler giyinmesi istenilirse çocuk çok fazla huysuzlaşabilir.

Kendilerine özgü el ve parmak hareketleri ve tekrarlayıcı beden hareketleri, örneğin ellerini çırpma veya ayak parmakları üzerinde yürüme sık görülür. Çoğu zaman nesnelere nasıl hareket ettiklerine karşı aşırı ilgi mevcuttur, örneğin dönen tekerlekler gibi. Çocuklar bir nesnenin ince ayrıntılarıyla yakından ilgilenebilirler mesela masanın kenarı gibi veya tekerlek parmakları gibi, veya düğme ya da çubuk gibi nesnelere biriktirebilirler. Bir çok otistik çocuğun, özellikle çocukluklarının orta ve son dönemlerinde, başka aktiviteleri hiç yapmayacak kadar takip ettikleri olağandışı meşguliyetleri vardır. Bunlar arasında otobüs güzergahları veya tren tarifesine aşırı ilgi duyulması gibi ve bunların yanı sıra tekrar tekrar spesifik yanıtların verilmesi gerektiği sorular sorarlar.

4. Oyun ve Hayal Gücü

Otistik çocukların genelde hayal gücünün ve yaratıcılığın eksik olduğu göze çarpacak şekilde katı ve sınırlı oyun biçimleri vardır. Tekrar tekrar oyuncaklarını sıraya dizebilirler, renklerine göre ayırabilirler, iplik parçaları veya belli renk ya da şekilde olan çeşitli nesnelere biriktirebilir. Bu nesnelere karşı aşırı bağlılık gözlemlenebilir ve bu nesnelere elinden alındığı takdirde veya bu alışkanlıklarına engel olunduğu takdirde çocuk çok fazla huysuzluk yapabilir.

Daha büyük çocuklar yüzeysel olarak yaratıcı gözükabilen oyun biçimleri geliştirebilir, mesela okulda geçirdiği günü oyuncak bebeklerle yeniden canlandırmak gibi veya en çok beğendiği video filmlerinden sahneleri yeniden canlandırmak gibi. Bu çeşit bir oyun tarzı zaman içinde gözlemlendiğinde hiç değişmeyen ve durdurulamayan oldukça tekrarlayıcı bir senaryoyu ortaya koyar.

Otistik çocuklar çok nadiren başka çocukları kendi oyunlarına dahil ederler, ancak olayı otistik çocuğun kontrol ettiği ve kuralları kendisi koyduğu özel bir rol verildiği takdirde ancak başkalarıyla birlikte oynayabilir.

5. Ortak özellikler

Otizme bağlı bir çok başka abnormaliteler bulunmaktadır, örneğin olağandışı beslenme alışkanlıkları, uyku bozuklukları, ruh halinde anormallikler ve kendine zarar verici davranışlar gibi. Algısal abnormaliteler örneğin ağrı karşı tepki verilmemesi, sese karşı artan bir hassaslık ve dokunsal stimülasyonla meşgul olmak gibi de sık görülür. Bu özellikler otistik olan çocuklara özgü değildir ve zihinsel engeli olan başka çocuklarda da görülebilir.

6. Entellektüel kabiliyet

Otistik olan çocukların çoğunun zihinsel engeli bulunmaktadır. Bu alanda mevcut olan literatürün yeniden gözden geçirilmesiyle kişilerin çoğunda aşağı yukarı vakaların %50'sinde aşırı zihinsel engel görülmekte, %30'unda hafif ve orta dereceli engel görülmekte ve geriye kalan %20'si de normal sınırlar içinde bir IQ'ye sahip.

Otizme ne sebep olur?

Otizmin kesin sebepleri bilinmemektedir. Çocukların doğuştan sahip oldukları biyolojik bir durum olduğunu biliyoruz. Otizmin gelişmesinde genetik faktörler önemli bir rol oynamaktadır, ancak hangi genlerin sebep olduğu henüz belirlenememiştir. Otistik olan kişiler muhtemelen anormal beyin fonksiyonunun özelliklerini paylaşırlar, fakat bunların halen elle tutulur bir niteliği yoktur ve tartışma konusu olmaya devam etmektedir.

Otizm ne kadar sık görülür?

Kısa bir süre önce yapılan uluslararası araştırmalar (Chakrabarti and Fombonne, 2005) artık otistik spektrum bozukluklarının ne kadar yaygın olduğu konusundaki en iyi tahminlerin 10,000 kişi arasında 60 olduğunu göstermektedir. Avustralya Otistik Spektrum Bozuklukları Danışma Kurulunun (Australian Advisory Board on Autism Spectrum Disorders) otizmin ne kadar yaygın olduğu konusunda üstlenmiş olduğu üç yıllık bir araştırma, 10,000 kişide 62.5'nin veya 6 ile 12 yaşları arasında olan Avustralyalı çocukların 160 tanesinden birinde otistik spektrum bozukluğu (ASD) olduğunu göstermektedir (Wray and Williams, 2007).

Referanslar

Chakrabarti, S., Fombonne, E. (2005) Pervasive Developmental Disorders in Pre-school aged children. Confirmation of High Prevalence. *A. J. Psychiat.* 162: 1133-1144

Wray, J., Williams, K. (2007) The Prevalence of Autism in Australia. Report commissioned by the Advisory Board on Autism Spectrum Disorders.